

DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

DE

CONSTITUTIONE
INDIVIDUALI

QUAM ANNUENTE

MAGNIFICO DOMINO

PRAESIDE ET DIRECTORE

A C

INCLYTA FACULTATE MEDICA

REG. SCIENTIARUM UNIVERSITATIS HUNGARICAE.

PRO GRADU

DOCTORIS MEDICINAE

OBTINENDO CONSCRIPSIT

IOSEPHUS DEUTSCH.

Theses adnexae defendentur publice in Palatio Universi-
tatis die. Junii 1833.

B U D A E ,

TYPIS REGIAE UNIVERSITATIS HUNGARICAE.

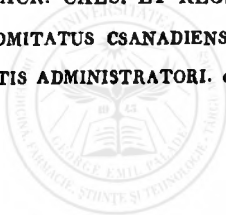
MAGNIFICO ET SPECTABILI DOMINO

I PETRO TÖKÖLY DE KEVERMES

EQUITI AURATO. SACR. CAES. ET REG. MAJESTAT.

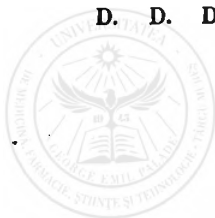
A CONSILII I. COMITATUS CSANADIENSIS OFFICII

SUPREMI COMITIS ADMINISTRATORI. etc. etc. ,

In summi Cultus et Venerationis
Monumentum

D. D. D.

devotissimus Auctor

De Constitutione Individuali

§. 1.

Constitutio vox est quae eo in terminologiam medicam abiit, quod *καταστάσις* Hippocratis et Galeni hoc nomine optime designare autumnabant, abinde civitate donatus est hic terminus, cui certam et definitam subiungunt significationem, quae tamen etymologice voci non apprime respondet; si enim constituere e partibus conjungere est, non adhuc designat, quae particularia in unum totum copulanda sint. In medicina tamen Constitutio significat unionem particularium in integrum certos morbos inducentem.

§. 2.

Particularia haec e quibus constitutio coaluit partim in organismo radicanur, partim extra cum sita sunt, quae tamen ut iam supra adnotatum fuit, in unum totum iungantur necesse est, ut Constitutionem gignant, quod praeceteris de epidemica et endemica valet, harum relationem Hippocrates praepremis attenta mente collegit, et *καταστάσις* illas cum primis designare voluit. Est tamen in Medicina persaepe sermo de Constitutione quae et particularibus et toto spectato in organismo singulo latet, quam et nomine Constitutionis individualis designare studuerunt, ejusve naturam quoad licet hic propius illustrabimus.

§. 3.

Constitutionem definiemus dicendo: esse illam unionem particularium organismi singuli in totum (aut brevius esse illam organismi compagem et crasim) quae morbos gignit et modificat, quamve sequentibus vindicabimus: Constitutionem individualement in organismo radicari nullus dubitat, Unio vero singularium in organismo, illius compagem et crasim struent; quare hos terminos impune synonymos assumimus, eo a fortiori, quod et quivis Medicus practicus ingenue fatebitur, se vocem hanc tantum in relatione ad morbum uti, ita ut tacito ut dicam consensu iudicatum fuerit sub Constitutione eum intelligere statum, qui morbum gignit et fovet. Exemplo sit Constitutio nervosa, phtisica serophulosa. In individuo simili termino mulctato neque scrophulas nec febrim nervosam evolutam cerno, illo enim in casu supervacaneum foret praesentem morbum constitutionis nomine compellare, quippe Constitutio eum solum organismi signat habitum quo praesente morbus certus, e levidensi causa, vel et citra illam conspicuam provocatur, et vel eum repente ut febrim nervosam, inflammationem inducit, vel tacito passu ut phtisim fovet. Ita Constitutionem robustam compellant illam quae graves molestias pati potest qui morbo occumbat, teneram vero illam quae facilius laefactatur.

§. 4.

Duplici tamen sensu Constitutio morbum respicit, quatenus nempe illum provocat et modificat, quae secunda relatio cumprimis probanda venit. Constitutio prae reliquis modificat morbos quos causae externae invitant, exemplo sint Contagia et Traumata. Morbi contagiosi alia forma aliisve sympmatibus stipati decurrunt ubi Constitutio dominatur inflammatoria, ac ubi nervosa, quam differentiam decursus ac terminationes multum varii diserte loquuntur. Sat superque novimus quomodo unus idemve mor-

bus constitutioni huic salutaris, alteri indifferens, illae deleterius est.

§. 5.

Quare relationem ad morbum gignendum et modificandum Constitutionis ultimam differentiam agnoscimus. Sed et character, habitus, temperamentem, dispositio ad morbum, certos organismi status designare intendunt ut singuli individualitatem eo distinctius definire liceat. Omnes tamen hae compellationes unionem singularium in totum quoddam designant, et sine notis distinctivis quas illis tribuere iudicio nostro relictum est, constitutioni identica viderentur, cum qua tamen sine iustae claritatis in scientia detrimento confundi non possunt, quare illorum differentias brevibus illustrabimus, et temperamenti, quod constitutione quidem multum affine est, ab eo discrepantiam in sequentibus dilucidare locus erit.

§. 6.

Habitus quidem corporis statum designat sensui constitutionis multum affinem, habitus tamen cum primis individui apparitionem extimam, teneritudinem laxitatem ruborem pallorem et similia comprehendit, missis motus et sensibilitatis differentiis, constitutionis vero conceptus latius patet nulla functione reclusa. Spectatis morbis habitus quidem adesse in hunc vel illum proclivitatem loquitur, nusquam tamen ut illius fons et causa accusatur quam tamen constitutio largitur, ita ut habitus penus ac causa iuste habeatur.

§. 7.

Dispositioni ad morbum constitutio adhuc longe magis affinis est, ita ut in illa contineatur quod et iam in definitione adnotavimus. Quum enim Constitutio morbos invitet, ut dispositio ad morbum considerata venit, eo magis quo natura constitutionis in morbis provocandis consistere vi-

deatur. Constitutio tamen pars solum et modus dispositionis ad morbum erit, neque omnes illius modificationes complectitur. Reliquum est, quod constitutio non contenta morbos invitare provocare, fluentibus illis in sua persistat natura, atque morbos modificet. Talis autem activitas conceptui dispositionis ad morbum non respondet, quae solum possibilitatem probabilem morbi futuri enunciat, neque antequam in morbum ipsum abivit organismi peculiarem statum loquitur certis signis conspicuum. Horum contraria in constitutione cernimus. Illa enim actu perstat, non solum futurum, sed iam praesentem in organismo statum designat, certis symptomatibus manifestum quae individuo distinctam imprimunt indolem.

§. 8.

Restat enodare relationem constitutionem inter et sanitatem ac morbum, ac dijudicare cui horum adpertineat. Utrique tamen comunis nullius est distinctum patrimonium. Si sanitatem absolutam in idea conspicimus constitutionis imperium nusquam gubernabitur. Illa tamen incolumitatis idea in concretum nullibi abivit, quare, sanitati latioremsignemus oportet campum ubi complura distinguentur puncta totidem vitae modificationes enunciantia. Area haec sanitatis non certis finibus circumscripta limites fixos inter incolumitatem et morbum abivit, atque multi enumerantur status, qui nec huic nec illi definito iure adnumerantur, ut effectus pathematum, ebrietas, medicaminum sequelae, satietas, somnolentia, idiosyncrasiae temperamenti, sexus aetatis, adpartitiones diversae, huc iure et constitutio accensenda. Si illa sanitati arctius iungatur, si decursum morborum genuinum legitimum parum interturbat, aut quod plus est mitigat, illam dicimus Constitutionem robustam bonam, et minus quidem recte, sanam, cum nullam figere possimus Constitutionem quae omni periculo va-

caret; atque non induceret discrimina, quarum altera non foret libera.

§. 9.

Non tamen reticendum est, nullam dari constitutionem adeo malignam ut sanitas relativa cum ea consistere non possit. Patet adeoque solum plus aut minus, et relationem constitutionis, quae sanitati aut morbo magis est propingua determinare an illam faustam aut malignam dicamus. — Character tamen constitutionis ut supra memoravimus morbo etiam iam evoluto persistit, atque morbi indolem eo plus modificat si morbus e constitutione originem petierit, rectius si constitutio influxibus externis in eum eversa fuit gradum ut aperte in morbum abeat, qui subin non erit aliud ac constitutio praedominanter fota, adeoque ab illa gradu solum non vero indole diversa. Ast constitutio et talis morbos modificat qui non in illa radicantur, sed alio e fonte scaturiunt. Similibus in casibus modo constitutionis modo morbi symptomata praedominantur; non tamen praetervideamus causas provocantibus gravioribus constitutionis influxum labefactari, deleri. Inflammationem quam trauma paucarum librarum induxit constitutio sane modificabit, non vero illam quam pondus complurium centenariorum invitavit. Haec adcoque morbi causa gravissima constitutionis influxum in morbi originem decursum delere valet.

§. 10.

Constitutio ut omnis alter organismi status signis manifesta erit, quae symptomata in sensus venientia ea unione ut saepe conspiciuntur, in unum complectuntur totum organicum, uno e fonte scaturiens; cum vero illud totum omnibus cum particularibus in unum punctum colligi atque uno nomine insigniri debuerit: id termino Constitutionis factum fuit. Quum vero non omnia individua eadem gau-

deant constitutione oritur disquisitio causarum diversitatis huius. Consideranda igitur venit quoad licet constitutionis natura, illius signa et subin causae.

§. 11.

Scaturigo e qua constitutionis signa hauriuntur in organismi particularibus querenda, igitur in organis ac functionibus singulis, quod et in praxi fit. Organi evolutio ac perfectio gradus energiae suae functionis concludere nos facit ad constitutionis indolem ac naturam. Prae reliquis vero talia organa in censum veniunt quae vel sensibus immediate patent, (ut oculus, derma) aut cuius formationem cutis manifestat (ut musculus adeps) aut conspicua (respiratio, pulsus, excretiones) aut quae se individui caenesthesi imprimunt. Ita quoque omnem individui statum, et hypotiposim ipsam colligimus. — Id tamen absque multa sagacitate non facile succedet, cum constitutio non tam manifestis lineis adumbrata esse consuevit ut morbus; signa ab individui caenesthesi depromenda in dignoscendo morbo tantae utilitatis, hic quandoque omnia deficiunt; denique constitutio in omni individuo propriae subiacet modificationi. Si itaque intuitus unitus omnium particularium utilis, hic cum primis necessarius, ubi plurimum diagnosi iustae obest particularibus insistere.

§. 12.

In disquisitione eruendae constitutionis gratia factae ordo quidam perutilis erit. Primum quod animadvertendum veniet statura erit et proportionibus corporis; prima excessu aut defectu peccare potest, alia norma et relatione aberrare. Respicias relationem capitis ad corpus, cranii ad faciem. Collum saepe perbreve crassum alias nimis erit tenue; nec transpicias laringis maiorem minoremve pro-

tubérantiam; inde transitus fit ad thoracem quem aut iuste convexum, aut plus angustum planumve conspicies, quod et de abdomine adnotandum. etc. Extremitatum quoque ad caeterum corpus proportionem aestimes, quorum finis non raro tument aut articuli non sat libere moventur. Cutis color, consistentia, humiditas, glabrities valoris sunt quandoque magni. Pili breves, longi, crispi aut aperti erunt. Aspectus plagae ubi cutis textura plus minus mutata rubet multum docet. Lingua et gingivae livent pallent aut amoenos gaudent rubore.

§. 13.

Sclerotica ubi normalis fuerit erit alba, pura, nitida, in infantibus solum caerulescens ac transparent. In medio quandoque linea cernitur horizontalis ab uno cantho ad alium protensa, quod constitutioni laxae spongiosae familiaris, in reliquis solum post conamen gravius evenit. Porro oculi mobilitas humiditas, ratio quo obiecta figit charactrem ac receptivitatem individui manifeste prodent tanto magis si et motuum et gestuum et vivacitatis iustam habueris rationem.

§. 14.

Sed et tactus in disquirenda constitutione munus grave est. Manum reperiens calentem aut frigidam siccam aut sudore frigido madentem. Tactui indurationes glandularum colli ac abdominis volumen ob parietemata, aut adipem maius patent. Adeps vero aut in paniculo cutis adiposo aut in omentis exuberabit, quare abdominis volumen ante et post pastum respiciendum. Pulsus docet arteriae intensitatem, cordis vigorem, sanguinis copiam ac totius systematis Haematophori irritabilitatem, odor respirium accusat abnorme, graveolens. Reliquum est ut et statum animi individui nostri quoad licet cognoscamus, quod vero continuac et attentae observationi succedit solum. Decursum

inventatis ac periodorum clymactericorum , quot cau- vit morbos noscas : vitae genus laboris ad quietem , somni ad vigiliis nutrimentorum relationem et similia diactetica si respexeris facilius sane condes diagnosim. Cuique notum disquisitionem hanc pro sexu aetate variis modificandam esse , cum hae distinctas gignant dispositionis mutationem.

§. 15.

Constitutionis rationem aequae ac naturam in organismo illiusue vita radicari in aperto est, cum ejus conceptus illam vitae peculiarem modificationem dicat. Cum autem constitutiones diversae totidem organismi modificationes sistant, eius indoles, non in organismo ut integro, sed in singulis partibus, non in vita eius universa sed in manifestationibus certis (functionibus) radicabitur. Hae vero singulae partes ac vitae manifestationes propriis gaudeant oportet qualitatibus ut constitutionem sistant.

§. 16.

Cum tamen constitutio non singuli organo sed universo organismo manifesta fiat, cui individualitatis stigmen imprimit, nullus dubitabit partes in quibus sedem figit per totum organismum propagatas porrigere, atque vitae modificationem ab illa pendentem plures functiones alterare imo regere. Cum porro constitutio quaevis particularibus manifesta sit in unum totum concurrentibus, patet illius sedem solum quaerendam esse in organis in se reclusis, systematibus nempe centro ac peripheria materiali donatis. —

§. 17.

Constitutio ubi morbos invitat aut modificat activa fit, eius adeoque rationem ultimam in momentis systematum dynamicis divinari licet, quod et iustae de vivo, et vita ideae congruum est. Evictum tamen est dynamics has mo-

dificationes absque isochronis in structura et materia nusquam conspici, misso primi fomitis ac substrati scrutinio. Ultra, constitutio status est qui diutius intra certos limites immutatus perstat, quod phaenomena dinamica nullibi faciunt. Quin adeoque momentorum dynamicorum dignitati in pensitanda constitutione aliquid detrahimus, materiales quoque relationes respiciamus, utut experientia in subministrandis adminiculis perquam sterilis sit.

§. 18.

Materialis ac dynamica systematum relatio, constitutionis penum sistit. Singulam adeoque constitutionem ad certum systema referre poterimus, quod tamen non solum alteratur reliquis intactis et integris, cum organismus ita constitutus sit ut mutatio in uno systemate, aliorum quoque eam antagonisticam aut consensualem pedissequam habeat. Si tamen in omni constitutione aliud atque aliud systema primario aut prae reliquis affectum fuerit, quaestio oritur de principiis juxta quae constitutionem certam ad hoc aut aliud systema referre studebimus. Nos substratum in illud locabimus systema quod initio modificabitur quod, ut ansa fonsve mutationum in reliquis considerari poterit. Fateri tamen debemus criteria organarii et derivativi seu primarii et secundarii, ut in omni organico et hic multum incerta esse, ita ut id non securum praebeat canonem. Certior erit ille qui a modificatione praedominante unius systematis depromitur. Symptomata quibus quaevis constitutio manifesta fit morbos quos saepe et facile fovet, ac mutatio characteris morbi alieni, attentionem sane in certum systema derivabunt, et certum constitutionis focum designabunt.

§. 19.

Demum et causae quae constitutionem fovebant hanc opinionem suffulciunt, si de illis constat quod in certum sy-

sthema prae reliquis agant. Erit subin e re in determinatione systematis in quo constitutio radicatur, illud respicere systema, quod prae caeteris activum est, non secus ac illud quod suppressum fuit. Facile enim concipere possumus quod praeponderans unius systematis activitas, illam alterius praepediat sufflaminet. Oppositum non tam facilem habebit explicatum. Supponere igitur fas est illud e duobus systematibus primario affectum fuisse, cujus activitas exuberat; quod etiam in plurimis casibus concretis iustum constituit canonem, cum rarissime solum eveniat ut in constitutione individuali systema unum actione incitata non praedominetur, adeoque organismum non modificet, ac ut illius focus considerandum veniat.

§. 20.

Causas quod adinet, illas in genere commemorasse sufficet cum illorum accurata adumbratio et applicatio ad constitutiones quas inducunt ad alium forum spectet: Primam harum constituit haereditas, qua ut omnis alia solis qualitas ita et eius constitutio determinatur, nam illa, non morbus ipse persaepe ab genitoribus ad genitos migrat, quomodo enim secus videremus haemorrhoides, arthritidem similiave mala post lustra evolvi haereditaria, utut organismus subsbantive diutissime perstiterit.

§. 21.

Non minus constitutionis momentum largitur aetas, cuius periodus quaevis distincto evolutionis praedominio insignis ad aliam aliamve referenda constitutionem, quippe quae diversas illis respondentis morbi formas inducere consuevit, quas autem modificationes vitae periodis alligatas videmus, utut multos ab illis insontes migrare videamus. Dependet porro constitutio multum ab temperamento, quod constitutioni ipsae multum esse affine supra monuimus, ita ut conceptus unius, ab illo alterius vix abstrahi

ac definito limite distingui possit, utrumque stigma individualitatis constituit, in sanis ita ut aegris conspicuum, utrumque particularia in totum organicum colligit, utrumque dispositionem in morbos varios, ac modificationes horum gignit. Differentiam vero horum specificam constituit dispositio ad morbum, constitutionem essentialiter, temperamentum per accidens excipiens. Temperamentum porro plus individui psychicas ac morales qualitates comprehendit, constitutio phisicas. Duratio quoque temperamento inest aequabilior quod non omni variat periodo, constitutio e contra isohrone modificatur pro metamorphoseos stadiis, quae organismus lustrat.

§. 22.

Neque ab sexus modificatione constitutio immuvis est, non tamen illabemur idcirco in illum scriptorum quorundam errorem qui sexum in se ad multos morbos gignendos, sufficere contendunt, etsi solum possibilitatem certorum malorum inducat, dispositionem ad alia incitet eo quidem quod unam aliamve constitutionem foveat. Porro tot tantaeque causae externae, quae in systemata organismi influunt constitutionem modificant, quas enumerare arduum foret aequae ac supervacaneum, oportet solum nosse conditiones, praesentibus quibus minus morbum, ac certam constitutionem alunt, cumprimis si minus energice sed continuo in organismum agunt, quod cumprimis de illis valet momentis quae in individui vivendi ratione ac animo radicantur, idem valet de relationibus atmosphaericis, epidemicis, endemicis quae iuste consideratae aequae nunquam morbum ipsum gignunt, ast constitutionem modificabunt sane influxus bi individuum afficientes; hic adeoque constitutio epidemica endemica (i: e: complexus momentorum externorum) cum individua congruit, illa tamen ut causa, haec ut effectus spectanda.

§. 23.

Caeterum constitutio pro variis momentis causalibus quibus inducitur, nunc organismum magis nunc minus penetrat, et intimius modificat, pro qua diversitate constitutio modo erit stabilis et diutina, modo variabilis certos solum vitae periodos concomitans. Constitutio haereditate inducta aut quam sexus, temperamentum, vitae genus fovet durabiliori adpertinebit, illa e contra quae relationibus epidemicis affinis est, minus erit stabilis et momentis quibusvis facilius alterabitur. Et hoc respectu homo maioribus minoribusve circulis concentricis comprehenditur, et si etiam minoris areae egredi contendat, in maioris peripheria reclusus manet.

§. 24.

Si quae momenta constitutionem inducere et fovere valent, necessario erunt alia quae influxum constitutionis noxium temperare, imo ipsam eam moderare imminuere poterunt. Constitutio respectum in therapia tenebit, quoad nempe praepedire studemus ne in morbum abeat, quoad illam mitigare alterare intendimus, ac demum rationem eius necessariam in tractandis morbis tenemus. Impedire ne per, aut cum constitutione evolvatur, morbus; munus medici est nemini ignotum, certo tamen respectu, limitandum. Certum enim est et omni experientia evictum, morbos quosdam e constitutione pullulantes necessaria constituere mala, cum alteram pariant utilitatem, morbos graviores praevententia aut ipsam constitutionem emendantia. Quem latet haec exanthematum, ecrisium significatio ac non violanda dignitas? Sed quemadmodum horum morborum repentina sufflaminatio noxia, metastases saepe infaustas inducit ita similia evenient si tales status in evolutione limitantur, impediuntur. Ubi constitutio ad certum usque gradum cunctatur necessitas morbi evolvendi nascitur, qui superva-

caneos aut noxios evacuat humores, et proportionem systematum aequam restituit. Quare similium morborum germen ac florem iustum foveamus potius ac supprimamus oportet, neque aliter iis obicem ponamus, nisi nobis successerit constitutionem ipsam moderare priusquam morbi certi necessitas ingruit; facillime vero elevationem constitutionis in morbum praepedimus vitatis influxibus externis qui similem mutationem promovent. Familiare est audire unum hoc alterum aliud vitare dibere si insons persistere malit, hunc refrigerium illum aestus tertium pathemata afficiunt ita ut in morbum incidat. Fontem vero huius diversitatis individuae constitutio non minus ac consuetudo largitur.

§. 25.

Evolutionem morborum constitutionalium tuto praepedire licebit, ubi praedominium constitutionis certae praepedire aut quoad fas est moderare studibimus, quo non modo ut supra notatum necessitudinem quorundam morborum praepedimus, sed et receptivitatem erga causas morbum facientes occasionales imminuimus. Huic fini adtentum causae constitutionis scrutinium respondet, non tamen reticendum plurimas constitutionis causas eius esse indolis, ut illas directe agredi non valeamus. Ars temperamentum parum, aetatem, sexum, haereditatem nihil alterare poterit, quo vero hic minus praestare nobis licet eo accuratius observemus velim momenta causalia ab animo, vitae genere, constitudine demum ab diaeta omni pendentia. Si nobis successerit relate ad haec solum omnia constitutioni congrue ordinare instituere, raro morbi erumpent quorum dispositionem aetas sexus, temperamentum fovet ino et constitutio, lento attamen passu emendabitur.

§. 26.

Quid pharmaea ad emendationem constitutionis faciunt? neque omnem iis abiudicare velim utilitatem nec omnem in

hoc munere denegare sphaeram. Multum tamen servire comuniter non valebunt, cum effectus eorum minus constans sit, largius vero et diutius usuata organismum magis confundunt ac constitutionem emendant. In morbi tamen iam evoluti cura constitutionis iustam habeas rationem. Persaepe enim gravia momenta causalia e constitutione scaturiunt quorum effectum neglecto fonte frustra eliminare niteris; modo constitutio morbi decursum typum durationem discrimen ac symptomata singula alterabit quare illam inmoto contemplari velis oculo, cumprimis tamen medicaminum dosim determinandam ostendet, quae pro constitutione vari alia atque alia sit oportet. Restat derivationem constitutionum singularium tentare eo quo illam in genere nunc respeximus intuitu.

§. 27.

Sat superve enunciatum fuit systema nervosum et sanguiferum omnis organisationis animalis principes constituere motores, ac manifestum est illorum mutationes omnes functiones modificare regere, ita ut nulla ab illis independens muneri subsit, ita ut merito dubitemus de possibilitate morbi de quo systemata haec partem non caperent. Quod si ita est sedem et locum morborum in his quaesitum fuisse systematibus patulum est, ac illi quoque respondet necessitudini, qua superius evicta functio in qua constitutio radicitur per universum organismum propagata esse debet. Aliae vero functiones quae itidem per totum organismum diffunduntur, ut prima genesis, nutritio, secretio, motus, irritabilitas, coenesthesis, uni horum systematum tam arcto compulantur nexu ut qua totidem eius modificationes considerari possint. Textus cellulosus et derma per totum quidem corpus patent, ast et illorum genesis ut formatio omnis e systemate sanguifero fluit, quae organismum tam potenter modificant, ut in iis constitutionis focum supponere liceret, porro et centro careant, quo tamen solum ad systematis dignitatem elevarentur.

§. 28.

An constitutionis causa ultima in viribus fundamentalibus quaerenda erit? hae tamen vires nil ac ideas abstractas sistunt, quibus ratio complura phaenomena aequalia aut similia comprehendet; caeterum id induceret nos ut relationum dynamicarum maiorem ac fas est rationem habeamus. Minus adhuc vitae ideam prosequi nitar ut ex illa constitutionis indolem explicem cum satius sit quoad licet concretis inhaerere, actio porro systematis nervosi ac sanguiferi totidem vitae modificationes sistunt, ac ultima causa omnis singularitatis in distincta vitae modificatione non in illius idea quaerenda erit.

§. 29.

Igitur ab systemate nervoso ac sanguifero horumque functionibus constitutionem derivare licebit, utrumque tamen in tres sphaeras tripartitum est quorum omnis totum in se sistit, ut systema vasorum im capillare, venosum, arteriosum, ita nerveum in gangliosum, medullare, cerebrale abit, coenesthesia in primo, motus ratio in altero, in tertio sensus ac animi mentisue sphaera dominatur, scaturit. Primum adeoque productionem et reproductionem organismi, secundum irritabilitatem, ultimum sensibilitatem ponit et gubernat. Prout omnis vasorum peripheria cor ut supremum agnoscit centrum; ita omnis sphaera nervosa supremo cerebri influxui, patet, quae relatio inducit modificationem reciprocam sphaerarum utriusque systematis inter se tam in statu normali quam in morbo, ita ut perquam arduum sit decidere de functione nervosa e qua nervo aut sphaera manet, cum nec unico nervo secure solum motum sensum aut coenesthesin adligare possumus, imo illorum frequentes anastomoses faciunt ut complurimi omni functioni nervosae perficiendae pares sint; exemplo sit nervus sympathicus maximus qui origine sua e gangliis,

nexu cum sphaera tam cerebri quam medullari aptus sit coenesthesim gerere motus regere, ac (in somnambulismo) sensibus fungi aptus sit, in parte gangliosa mirabilis huius nervi coenesthesia praeponderat, motus est solum involuntarius ac sensus facultas in norma solum virtualiter adest, in medullari coenesthesi obscuriore motus facultas in arbitrium elevatur ac sensus infimus tactu manifestus sit; in systemate nervorum cerebri demum nec coenesthesia nec motus ex integro silent, ast functiones sensuum altum petunt locum in cuius culmine functiones mentis et animae germinantur. Pariter limpha in systemate venoso in sanguinem abit, qui tamen a limpha liber non est, etc. sanguis in arteriis perfectior ille est qui e venis scaturit.

§. 30.

Praecedentium sequelas si in nostrum obiectum convertamus, videbimus sex existere debere constitutiones individuales distinctas primitivas, quarum tres systema nervosum alias sanguiferum gignit, si illi inhaereamus conceptui, qui constitutionem praedominanti cuidam systemati adscribit. Si ita indolem constitutionis pro posse designavimus, e re erit illius quoque denominationem ab illo depromere systemate a quo inducitur, ita ut lymphaticam, venosam, arteriosam, gangliosam, medullarem, cerebralem statuamus constitutionem, quarum singula adtenta et distincta digna est lucubratione.

§. 31.

Illa constitutionis designatio melior nobis videtur ac ea quae hucdum invaluit, quae nunc ab morbo depromitur qui saepe illam comitatur aut exceptit, ac similem ac constitutio fontem agnoscit. Non minus vapulat distinctio constitutionis in bonam malamve, cum et optima suis comitetur discriminibus, et pessimae quam diutissime intervi-

vere possimus. Si constitutionem hanc robustam, illam teneram, torpidam, irritabilem, atonicam dicamus unam solum qualitatem designamus externe conspicuam, nostra vero compellatio complectitur plures individui modificationes internis rationibus innixas.

§. 32.

An non in contrarium dilabimur errorem si constitutionum tot tantasque modificationes in concreto conspicuas, ad tam paucos reducimus canones? An non immerito negligantur constitutiones quaedam, quos tamen iure distinctas agnoscere liceret? In illum tamen non facile abibimus errorem si pensitaverimus, in uno individuo solum unam systematis sphaeram praedominare posse, imo in uno eodemque systemate constitutiones multum diuersae radicari possunt. Porro et gradualis differentiae in constitutione ut in omni evolutione organica ratio habenda, neque asseremus constitutiones has simplices in concreto, non tam puras reperiri ut hic illas enodauimus, cum nullibi in organismo simplicitas emergat.

L i t t e r a t u r a .

- G**alenus ed. Charterii Tom. VI. De optima corporis nostri constitutione.
- A. G. Schmidt** Diss. inaug. de varia hominum constitutione. Jena, 1803.
- Kopp**, Beobachtungen im Gebiete der prakt. Heilkunde. Frankfurt a. M. 1821.
- J. A. Walther**, über das Wesen der phthisischen Constitution. Bamberg. 1790.
- Scheu**, über Krankheits-Anlagen des Menschen. Wien. 1821.
- C. L. Klosz**, allgemeine Aetiologie der Krankheiten des Menschen. Leipzig, 1822.
- F. A. G. Pachel**, über die individuelle Constitution &c. Leipzig, 1823.
- Dictionaire des sciences medicales.** Art. Constitution
- Hufeland**, Rudolphi. Link. et Meissner in lexicis medicis, Art. Constitutio.
-

T h e s e s.

1.

Scretatio omnis scientifica ultimo in insolubile offendit:
Hinc

2.

Scientia omnis limitata ac insufficiens.

3.

Sanitas absoluta est dispositio ad omnes morbos.

4.

Productio in vegetabili, in animali reproductio maior.

5.

Aqua pura remedium aequae efficax ac simplex.

6.

Obstetricia medicinae constituit ac chirurgiae partem,
inter praecipuas, referendam.

7.

Affectus princeps est desiderium, aversio ex eo scaturit.

8.

Prophylaxis refrigerii unica est frigori asuefieri.

9.

Opium alvum coërcet, sed et movet.

10.

Medicus rationalis magis morborum natura quam forma regitur.

11.

Evacuationes saepe stimulant.

12.

Nullum datur contraindicans.

